

АЛЬ-ШАМАРІ
Ліна Мохамедівна
lnalsamari@gmail.com

УДК 336.7

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ
ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

MANAGEMENT OF DEVELOPMENT OF BANKING LENDING
INVESTMENT ACTIVITIES OF SUBSIDIARIES OF BUSINESS

студент, Харківський
національний університет
будівництва та
архітектури

Стаття присвячена вивченню теоретичних та практичних положень та розробленню науково-практичних рекомендацій щодо управління розвитком банківського кредитування інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання

Статья посвящена изучению теоретических и методических положений и разработке научно-практических рекомендаций по управлению развитием банковского кредитования инвестиционной деятельности субъектов хозяйствования

The article is devoted to the study of theoretical and methodological provisions and the development of scientific and practical recommendations on the management of the development of bank lending of investment activities of business entities.

Ключові слова: інвестиційний кредит, інвестиція, банківське кредитування

Ключевые слова: инвестиционный кредит, инвестиция, банковское кредитование

Keywords: investment loan, investment, bank lending

ВСТУП

Перед економікою України сьогодні стоїть важливе завдання підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світовому ринку, що потребує значних обсягів інвестицій на модернізацію виробничих комплексів та розвиток національної інфраструктури. Зважаючи на дефіцит державного бюджету України, незначні обсяги інвестування іноземного капіталу в економіку України через низький рівень державного та корпоративних міжнародних кредитних рейтингів, низькі темпи нарощування власного інвестиційного капіталу суб'єктів господарювання, основним джерелом інвестиційних ресурсів для підприємств стає банківське інвестиційне кредитування.

Інвестиційне кредитування господарських суб'єктів і громадян – одна з найважливіших функцій банків як спеціалізованих кредитних установ. У сучасних умовах необхідно навчитися правильно і ефективно використовувати банківський інвестиційний кредит в інтересах розвитку національної економіки України.

Разом з тим, незважаючи на численні наукові здобутки та накопичений практичний досвід щодо розвитку банківського інвестиційного кредитування, ряд загальнометодичних та прикладних питань залишаються невирішеними остаточно. Це стосується, зокрема, визначення сутності інвестиційного кредитування, класифікації його форм та видів, інструментарію управління його ризиками тощо.

МЕТА РОБОТИ – вивчення теоретичних і практичних положень та розроблення науково-практичних

рекомендацій щодо управління розвитком банківського інвестиційного кредитування.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Однією із найважливіших проблем при здійсненні інвестиційної діяльності є її фінансове забезпечення, яке має вплив на:

- реалізацію інвестиційних проектів у запланованому обсязі;
- оптимальну структуру інвестицій і необхідних платежів (податків, відсоткових виплат по кредиту тощо);
- зниження ризиків проектів;
- необхідне співвідношення власних і позикових коштів.

Інвестори, як суб'єкти інвестиційної діяльності, можуть виступати і в якості кредиторів. Відповідно, здійснення операцій інвестиційного кредитування банками на території України повинно бути у межах правового поля регулювання як банківської, так і інвестиційної діяльності.

Так, операції банківського інвестиційного кредитування за своєю економічною сутністю передбачають, що банківська установа, беручи на себе роль кредитора, також є і суб'єктом інвестиційної діяльності.

Згідно Закону України "Про інвестиційну діяльність" інвестиційна діяльність може здійснюватись за рахунок [5]:

1) власних фінансових ресурсів інвестора (власних коштів) (прибутку, амортизаційних відрахувань, страхових відшкодувань від стихійних аварій та лих, нагромаджень та заощаджень громадян та юридичних осіб);

2) позикових фінансових ресурсів інвесторів (банківських та державних кредитів та позик, облігаційних позик);

3) залучених коштів (коштів, отриманих від розміщення акцій, пайових та інших внесків громадян та юридичних осіб);

4) бюджетних інвестиційних асигнувань;

5) безоплатних та благодійних внесків, пожертвувань громадян та юридичних осіб.

Важливою категорією ринкової економіки є інвестиційний кредит, що відображає реальні зв'язки і відносини економічного життя суспільства. Він завжди був і залишається основним джерелом фінансування інвестиційних проектів, а отже і важливим важелем у стимулюванні розвитку виробництва.

За своїм змістом інвестиційний кредит є економічними відносинами між кредитором та позичальником з приводу фінансування інвестиційних заходів на засадах повернення і, зазвичай, з виплатою відсотка. Ці відносини характеризуються рухом вартості (позичкового капіталу) від кредитора до позичальника та в протилежному напрямку [4].

Інвестиційне кредитування має самостійне значення лише у плані кредитування інвестиційних проектів, а в інших випадках, коли спеціальний інвестиційний проект не розробляється, має місце звичайне кредитування. Такий фактор для комерційних банків має принципове значення, у зв'язку з чим, зміст інвестиційного кредитування варто розглянути з позицій теорії кредиту, бо [2]:

по-перше, кредит це відношення, яке усуває невідповідність між часом виробництва та часом обігу коштів та вирішує відносно протиріччя між тимчасовим осіданням коштів та необхідністю їх використання у народному господарстві. Фактично основною базою для існування кредитних відносин є нерівномірність кругообігу капіталів у реальному секторі економіки;

по-друге, сутність кредиту прийнято визначати як передавання кредитором на основі відповідного кредитного договору позиченої вартості позичальнику для платного використання на умовах поворотності;

по-третє, у взаємозв'язку з зовнішнім середовищем кредит виконує чотири функції: перерозподільну, зменшення витрат обігу, прискорення концентрації капіталу та обслуговування товарообігу.

Важливого значення набувають економіко-політична ситуація як фактор впливу на розвиток бізнесу як банка (кредитора), так і позичальника (боржника), управління механізмом банківського інвестиційного кредитування, захист від непередбачуваних подій, невинуватих ризиків тощо [7].

Механізм управління розвитком банківського кредитування інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання включає в себе сукупність дій, послідовність яких направлена на підвищення якості банківського кредитування підприємств. Для початку розглянемо механізм надання банком кредиту суб'єкту господарювання, який зображено на рис. 1.

Механізм банківського кредитування інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання є складним процесом та потребує повної та всебічної оцінки кредитором позичальника. Аналіз кредитоспроможності, фінансової стійкості, стабільності та адекватності цільового призначення кредиту формують можливість його майбутнього повернення та виплати не лише тіло заборгованості, а й відсотків за користування фінансовими ресурсами банківській установі.

Ресурсне забезпечення інвестиційного кредитування є основою формування механізму досягнення цілей інвестування. Саме наявність інвестиційних ресурсів банку визначає можливості інвестиційного кредитування. Ресурси, які банк може використовувати для інвестиційного кредитування, є обмеженими в рамках конкретного просторово-часового інтервалу (обсягу, часу залучення і ставки залучення). По-перше, обсяг залучених ресурсів визначає масштаби кредитних операцій. Організація інвестиційного кредитування передбачає розміщення значних сум, що для малого банку досить ризиковано. Отже, інвестиційне кредитування можливе лише у великих та середніх банках. По-друге, для цілей інвестиційного кредитування банк повинен мати довгострокові ресурси. Ресурси, які банк залучає, в основному мають короткотерміновий характер. Участь підприємства в довгостроковому інвестиційному проекті, довгострокове використання інвестиційних ресурсів повинно передбачати зменшення відсоткової ставки та зниження ставки оподаткування для підприємства, за умови його стійкого фінансового стану.

Рівень відсоткових ставок на кредитні ресурси формується відносно рівня облікової ставки, встановленої НБУ. Величина облікової ставки є одним із чинників, які формують вартість кредитів у банках країни. Таким чином при підвищенні величини цього показника банки не можуть знижувати власні відсоткові ставки. Держава встановлює мінімальну ставку від якої формується основа вартість кредитів, що надаються банками, та контролює дотримання цієї величини. Розмір облікової ставки за останні чотири роки представлено у табл. 1.

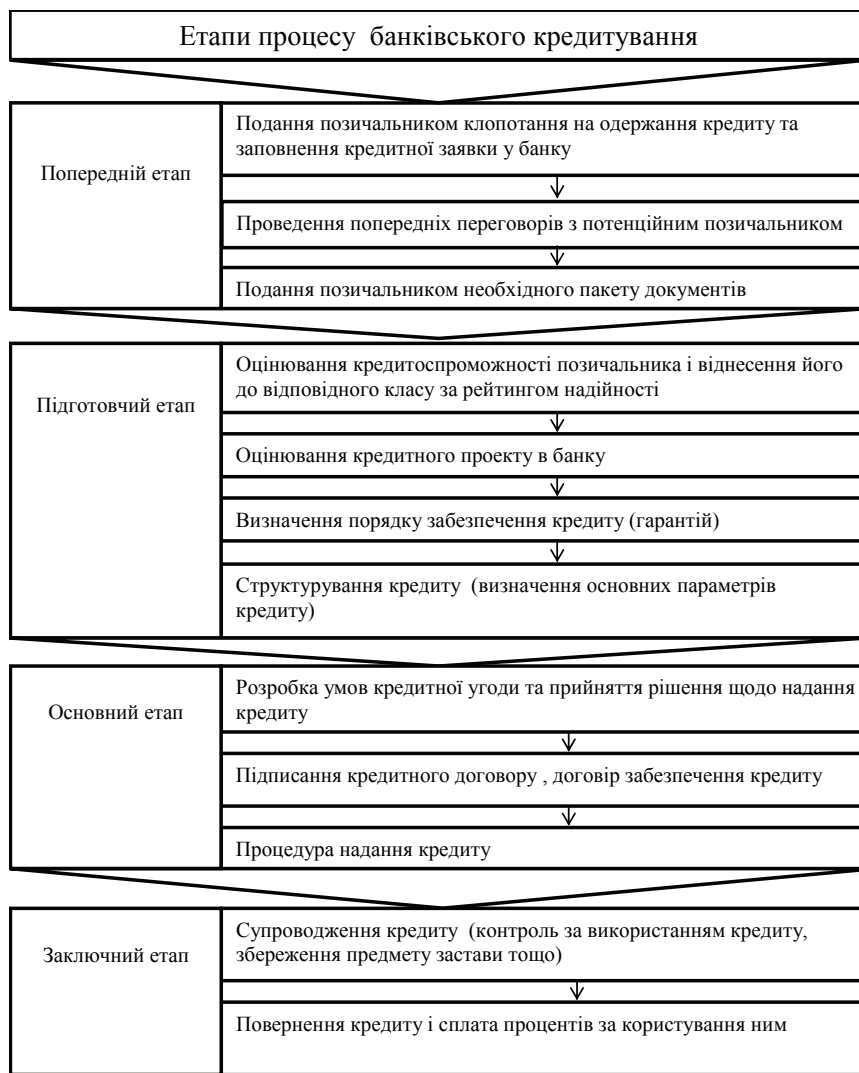

Рис. 1. Етапи процесу банківського кредитування [3]

Таблиця 1

Облікова ставка НБУ за 2013-2016 роки, % [6]

Облікова ставка НБУ, %:	2013	2014	2015	2016
1 квартал	7,75	6,5	20,5	22,0
2 квартал	7,5	9,5	30,0	16,5
3 квартал	7,0	12,5	22,0	15,0
4 квартал	6,5	14,0	22,0	14,0

Рівень ставок у країні не має загальної тенденції до збільшення чи зменшення своєї величини. Відсотковий показник спочатку знижується, потім підвищується, а потім знову знижується. Найбільшої вартості кредити зазнали у 2 кварталі 2015 р. – 30%. Така плата за користування запозиченими ресурсами для клієнтів банку є надто високою, що може позначитися на зменшенні кількості кредитних операцій. Найменшого значення облікова ставка сягає у 4 кварталі 2013 р. та 1 кварталі 2014 р. у розмірі 6,5%. За останній, 2016 р., величина такої ставки має спадну тенденцію з 22% до 14%.

Банківське інвестиційне кредитування – це довгострокове кредитування інвестиційних цілей позичальника (боржника), зміст яких, як правило, викла-

дено у формі інвестиційного проекту, переважно під майбутні доходи, очікувані від результатів реалізації цього проекту позичальником (боржником), за рахунок яких відбудеться повернення кредитних коштів. При цьому, сплата процентів за користування кредитними коштами, сплата інших платежів, які можуть бути закладені в умовах кредитування інвестиційних цілей тієї чи іншої банківської установи (кредитора), здійснюється за рахунок доходів, отриманих від господарської та фінансової діяльності позичальника (боржника), що можуть бути не пов'язані з впровадженням інвестиційного проекту [1].

Отже, інвестиції торкаються найглибших основ господарської діяльності, визначають процес економічного зростання в цілому, виступають ефективним

засобом забезпечення умов подолання економічної кризи, є чинником структурних зрушень у народному господарстві, зростання технічного прогресу та запуску модернізаційних процесів, стимулюють поліпшення якісних та кількісних показників господарської діяльності на мікро- та макрорівнях. Для держави інвестиції дають змогу забезпечувати розширене відтворення її виробничого капіталу, для підприємств виступають базовим інструментом у досягненні стратегічних цілей їх розвитку: збільшення прибутку, вирішення завдань соціального та екологічного плану тощо.

ВИСНОВКИ

Банківське кредитування інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання є вагомим чинником розвитку як банківського сектору, так економіки загалом. Це обумовлено тим, що банківський кредит є основним джерелом фінансування інвестиційних проектів, реалізація яких є необхідною умовою модернізації економіки, подолання кризи, поліпшення показників господарської діяльності тощо. Саме тому питання управління розвитком банківського кредитування є актуальним для всіх країн в сучасних складних умовах посткризового відновлення економічного зростання.

Для підвищення ефективності управління розвитком банківського кредитування інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання необхідно заохочувати суб'єктів господарювання до розвитку бізнесу, створювати умови налагодженню партнерських від-

носин банків з позичальниками на довгостроковій основі, розробляти інноваційні підходи до забезпечення пільгових умов кредитування для фінансово стійких підприємств.

Список використаних джерел

1. Бодова А.А. Інвестиційна діяльність банків України / А.А. Бодова, Г.І. Романова // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. - 2013. - № 1. - С. 6-13.
2. Бугрій М.І. Основи фінансово-банківських розрахунків: Методичні вказівки. - Л.: Вид-во Львівського НУ ім. Ів. Франка, 2001. - 149 с.
3. Бушуєва І.О. Основні шляхи забезпечення прибутковості комерційного бланку / І.О. Бушуєва // Банківська справа. - 2008. - № 6. - С. 30 - 39
4. Васюренко В.О. Діагностика інтелектуального потенціалу розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств Харківського регіону задля забезпечення їх конкурентоспроможності / В.О. Васюренко // Проблеми економіки. - 2013. - № 3. - С. 192-198.
5. Закон України "Про інвестиційну діяльність" [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
6. Національний Банк України: Офіційний сайт [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
7. Розпорядження Кабінету Міністрів «Про схвалення Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері» від 15.07.2012